No. 32. Donderdag 11 Augustus 1910. 10de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging Oost en West

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Een Middelbare Koloniale Landbouwschool in Nederland, een belangrijke instelling v. Nederland en Indië. — Uit de O.-I. Mail. — West-Indië. — Feuilleton. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Leestafels. — Ingezonden. — Mededeelingen. — Officiëele Berichten.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in éèns schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het ***Koloniaal Weekblad*** **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen**, *Heulstraat 17, Den Haag.*

Informatie-Bureau

(*Secretaris J. L. van Gennep*),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore **Heulstraat 17, 1ste verdieping.**

Zie overigens **Officieele Mededeelingen** ook van het Dagel. Bestuur en de Afdeelingen op blz. 8.

Een Middelbare Kolon. Landb.school in Nederland, een belangrijke instelling voor Nederland en Indië.

Bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal is een wetsontwerp aanhangig, ingediend door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, dat zoowel voor het moederland als voor de koloniën groote beteekenis heeft, en dat door ieder, die het belang er van inziet, om het moederland ten innigste met de koloniën te verbinden, met warme instemming moet worden begroet. Het betreft de splitsing en de verplaatsing der Rijkslandbouwschool te Wageningen naar elders, ten einde daardoor aan de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool ruimte en gelegenheid te geven in Wageningen te komen tot die expansie, welke voor deze inrichting noodzakelijk en ook voor onze kol. van 't grootste belang is. Wij laten deze laatste hier thans buiten bespreking om er misschien later op terug te komen. Het is alleen de splitsing der Middelbare Rijkslandb.school te Wageningen, die thans aan de orde is, en hier onze belangstelling vraagt.

Ter inlichting van hen, die niet volkomen met de toestanden op de hoogte zijn een enkel woord. In Wageningen bestaan een Middelbare Landbouwschool en een Hoogere Landbouwschool. De eerste was aanvankelijk alleen bestemd om hen, die niet de meer omvangrijke vóórstudiën gemaakt hebben, welke de Hoogere Landbouw school eischt (thans eindexamen H. B. S. met vijfjarigen cursus of Gymnasium), gelegenheid te geven zich op wetenschappelijke grondslagen voor de praktijk van den landbouw te bekwamen. Bij een minder omvangrijk programma en een eenvoudiger behandeling der leerstof dan op de Hoogere Landbouwschool, had de Middelbare Landbouwschool voor de praktische vorming uitstekende resultaten. Aanvankelijk alleen voor den Nederlandschen landbouw bestemd, werd aan deze inrichting in 1895 ook een klasse voor den kolonialen landbouw verbonden, doch gedurende de eerste studiejaren bleef voor beide afdeelingen de studie dezelfde, n.l. die, welke bestemd is voor de opleiding van Nederlandsche landbouwers.

Deze school is aldus geworden door de behoefte zich aanpassende bij de eischen des tijds, en is meer ontstaan uit proefneming dan volgens vooraf volledig opgemaakte logische plannen van organisatie. De ervaring heeft echter ten duidelijkste bewezen, dat de koloniale klasse voor ons land in een zeer dringende behoefte voorziet, en daarom valt het toe te juichen dat de Regeering thans aan deze koloniale klasse de noodige ontwikkeling wil geven, door haar af te scheiden van die voor den Nederlandschen landbouw. Tot nu toe moeten de leerlingen van de koloniale afdeeling die de meerderheid uitmaken, te veel lessen bijwonen, welke voor de Nederlandsche afdeeling bestemd zijn, en die voor hen met meer vrucht gegeven kunnen worden, indien ze speciaal met het oog op de toestanden in Indië worden ingericht. Het doel van den Minister van Landbouw is nu, dien tak, welke uit de Nederlandsche Landbouwschool is ontsproten, een zelfstandige ontwikkeling te geven, door hem te planten en te doen groeien in een eigen bodem; de koloniale afdeeling wil men maken tot Middelbare Koloniale Landbouwschool. Gemis aan ruimte en andere omstandigheden maken tevens de verplaatsing uit Wageningen naar elders, er wordt voorgesteld Deventer, noodig.

Ziedaar in korte woorden de hoofdgedachte van het ontwerp, voor zoover dit den kolonialen landbouw betreft. Deze hoofdgedachte is zoo logisch, dat wij voor genoemd ontwerp de algemeene instemming hadden verwacht. En toch, in het voorloopig verslag daarover uitgebracht worden door eenige onzer parlementsleden vele bedenkingen tegen 't wetsvoorstel gemaakt. Wij willen trachten deze bedenkingen te wegen, door ze aan de behoeften van ons land en onze koloniën, alsmede aan de eischen van het onderwijs te toetsen.

In par. 2 van het voorloopig verslag leest men het volgende:

„Tegen de oprichting eener middelbare koloniale landbouwschool werd door verscheidene leden bezwaar gemaakt. Hetgeen in de Memorie van Toelichting omtrent deze zaak gezegd wordt, had bij deze leden den indruk gewekt, dat ten deze niet de belangen der koloniën op den voorgrond hebben gestaan, maar alleen gezocht is naar wegruiming van bezwaren, die uit de opleiding van jongelieden die in de koloniën hunne toekomst zoeken, voor het onderwijs in den Nederlandschen landbouw zouden voortvloeien. De Minister zegt, dat de Nederlandsche landbouwers aanspraak hebben op een inrichting, welker onderricht uitsluitend rekening houdt met de belangen van den vaderlandschen landbouw, maar men meende, dat aan dien eisch te Wageningen reeds thans op voldoende wijze voldaan wordt. De Minister noemt het een bezwaar voor de jongelieden, die zich voor den kolonialen landbouw bekwamen, dat zij op de Rijkslandbouwschool gedurende drie jaren onderricht in den Nederlandschen landbouw ontvangen. Het onderwijs is voor die drie jaren dus wel degelijk uitsluitend ingericht met het oog op de belangen van den Nederlandschen landbouw en ontbrak daaraan nog iets, het ware gemakkelijk te verhelpen. Ook zag men in de omstandigheid, dat de jongelieden, die eene toekomst in de koloniën zoeken, meestal stedelingen zijn, geen voldoende reden om de kostbare stichting eener afzonderlijke school te rechtvaardigen. In elk geval meenden deze leden, dat de oprichting eener middelbare koloniale school in Nederland met de belangen van Indië niet overeen is te brengen. Naar hun gevoelen behoort de opleiding hier te lande voor ambten en beroepen in Indië zich te bepalen tot de hoogere opleiding, tot de vorming van hen, die bestemd zijn in Indië als wegwijzers op eenig gebied op te treden. Ten aanzien van den landbouw wordt hierin op voldoende wijze voorzien door het onderwijs van de Hoogere land-, tuin- en boschbouwschool. Maar voor de voorbereiding tot ondergeschikte betrekkingen en het aankweeken van inl. landbouwondernemers verdient naar de meening dezer leden opleiding in Indië de voorkeur. Men heeft dit begrepen en daarom is te Buitenzorg eene landb. school gesticht, welke echter, vooral tengevolge van gebrek aan voorbereidend onderwijs, in kwijnenden toestand verkeert. Verdient de bestaande regeling van het hier te lande met het oog op de koloniën gegeven middelbaar landbouwonderwijs reeds geene goedkeuring, de oprichting eener afzonderlijke middelbare koloniale school zou den toestand nog verergeren. Deze school zal nog meer leerlingen voor de koloniale cultures trekken dan er thans zijn en men zou door hare oprichting een nieuwen stap doen in de verkeerde richting, in plaats van het geven van landbouw-onderwijs in Indië zelf te bevorderen. Men meende dus, dat van het vestigen eener afzonderlijke koloniale

school behoort afgezien te worden. *Aan hen, die hier te lande middelbaar landbouwonderwijs willen ontvangen, teneinde in Indië eene toekomst te vinden, zou dan de gelegenheid kunnen worgegeven om nevens het onderwijs aan de middelbare Nederlandsche landbouwschool, indien die te Wageningen gevestigd werd, als toehoorders aan de hoogere landbouwschool het onderwijs over Indische cultures bij te wonen.* Hun zou daarvan een testimonium kunnen worden uitgereikt."

— — — — — — — — — — — — — — —

,,Andere leden konden zich met het plan tot stichting eener koloniale school vereenigen. Huns inziens *behoort de opleiding van jongelieden uit de burgerklasse voor den kolonialen landbouw hier te lande te geschieden.* Werd de gelegenheid tot opleiding, welke de voorgestelde school bestemd is te geven, alleen in Indië geopend, dan zouden de leeraren toch veelal uit Nederland moeten komen, 't aantal leerlingen althans in den eersten tijd beperkt blijven en de plaatsing van jonge Nederlanders bij landbouwondernemingen in Indië tot nadeel èn van het moederland, èn van de kolonie belemmerd worden. Komen daarentegen jongelieden uit Indië hierheen om landbouwonderwijs te ontvangen, dan zal de verruiming van blik, welke van een verblijf in Nederland voor hen het gevolg zal zijn, ook aan Indië ten goede komen."

(De spatiëering is van ons.)

Wij kunnen ons niet ontveinzen, dat dit voorloopig verslag op ons een zeer onbevredigenden en zonderlingen indruk heeft gemaakt, wat betreft de daaruit blijkende meeningen op koloniaal gebied. Wij hebben in het citaat verschillende hoofdzaken onderstreept. Dat er leden waren, die *tegen de oprichting eener middelbare koloniale landbouwschool bezwaar hebben omdat in deze niet de belangen der koloniën op den voorgrond hebben gestaan, maar alleen gezocht is naar wegruiming van bezwaren, welke uit de tegenwoordige opleiding van jongelieden, die in de koloniën hun toekomst zoeken, voor het onderwijs in den Nederlandschen landbouw zouden voortvloeien*, is een bewijs dat deze leden de beteekenis en het doel van dit ontwerp niet hebben doorzien en begrepen. Juist de belangen van de kolonie zijn, naast die van het moederland, hier behartigd, ja zelfs in 't bijzonder die van de koloniën, doordat men de jongelieden, die zich aan den kolonialen landbouw willen wijden, niet langer wil noodzaken 'n groot gedeelte van den tijd op school te moeten gebruiken tot voor hen grootendeels nuttelooze bekwaming in vakken, behoorende tot den Nederl. Landbouw. Het was geheel terecht, dat de Minister de groote bezwaren inzag, welke er voor jongelieden, die zich tot den kolonialen landbouw willen bekwamen aan verbonden zijn, om drie jaren lang onderricht in den Nederlandschen landbouw te moeten ontvangen. Voor dergelijk tijdverlies, dat vooral bij het vakonderwijs niet mag voorkomen, wil de Minister de leerlingen behoeden en de op die wijze opengekomen tijd wil hij doen gebruiken voor het onderwijs in speciale koloniale vakken. Dergelijke economie is noodig voor het onderwijs, is noodig voor onze koloniën. En dat zij niet eerder bij de koloniale afdeeling werd betracht was niet het gevolg van een beginsel, dat hiertegen streed, maar van de eigenaardige opkomst der koloniale klasse als onderdeel van een Nederlandsche landbouwschool. De voorgestelde splitsing is *voor den kolonialen landbouw nog meer dan voor den Nederlandschen noodig*, zoodat het verwijt, dat bij den Minister de belangen der kolonie niet op den voorgrond zouden hebben gestaan, ten eenen male ongegrond is.

Tegen de oprichting eener middelbare koloniale landbouwschool werd bezwaar gemaakt door verscheidene leden. Op welken grond? ,,*Men ziet in de omstandigheid dat de jongelieden die een toekomst in de koloniën zoeken, meestal stedelingen zijn, geen voldoende reden om de kostbare stichting eener afzonderlijke school te rechtvaardigen.*" Het is onbegrijpelijk, dat men dergelijke uitspraken uit het parlement te hooren krijgt van mannen, die het geheele Nederlandsche volk vertegenwoordigen. Hebben de *stedelingen* geen recht op onderwijs voor hun kinderen, ten einde dezen een toekomst te verzekeren? Moet men daarom een instelling, die zoo belangrijk is, beletten aan haar doel te beantwoorden? Zijn de ,,stedelingen" dier school niet voor een gedeelte kinderen van ouders, die in Indië in verschillende betrekkingen werkzaam zijn of geweest zijn?

Het voorloopig verslag zegt verder: ,,*Voor de voorbereiding tot ondergeschikte betrekkingen en het aankweeken van inl. landbouwondernemers verdient naar de meening* dezer *leden opleiding in Indië de voorkeur.*"

Hoewel wij van meening zijn, dat voor de werkzaamheden in deze categorie bedoeld, er een opleiding in Indië moet bestaan, zoodat de ouders in Indië niet genoodzaakt zijn, alleen daarom hun kinderen naar Europa te sturen en ook inlanders daarvan gebruik kunnen maken, getuigt het van al heel weinig inzicht in de betrekking, die er tusschen moederland en koloniën moet bestaan als men het nut van een dergelijke inrichting in Nederland bestrijdt. Moeten de in het moederland woonachtige Nederlanders dan genoodzaakt worden hun vaak niet ouder dan 13- à 14-jarige kinderen naar Indië te zenden, om op een school aldaar in bedoelde richting te worden opgeleid? Wordt daardoor de inniger wordende band tusschen moederland en koloniën niet juist weer verbroken?

In Indië spelen Chineezen, Arabieren en Japanners een zeer belangrijke rol, zoo belangrijk zelfs dat velen dit bedenkelijk achten. Niets zal van meer belang zijn, zoowel voor Nederland als voor de koloniën, dan wanneer Nederlandsche elementen in verschillende bedrijven hiervoor een tegenwicht vormen. In cultuurondernemingen, op fabrieken, enz., zijn talrijke geboren Nederlanders praktisch en met vrucht werkzaam, voor wie de hoogere studie te moeielijk of om andere redenen niet bereikbaar was. Hun aantal uit te breiden, door aan jongelieden gelegenheid te geven, zich met geringe hulpmiddelen in de koloniën een toekomst te verzekeren, is in het belang van Nederland en de koloniën. En dien weg wil men afsnijden? Wil men de koloniën gaan sluiten voor energieke Nederlanders, die geen ambtenaren zijn?

Het schijnt wel, dat dergelijke denkbeelden bij enkele kamerleden overheerschten, want wij zien in 't verslag de vrees uitgesproken, dat *de nieuwe koloniale school waarschijnlijk nog meer leerlingen voor de koloniale cultures zal trekken dan er thans zijn.* Wel wordt daaraan als reden toegevoegd, dat 't zou zijn 'n nieuwen stap doen in de verkeerde richting, in plaats van landbouwonderwijs in Indië zelf te bevorderen", maar het is toch al te dwaas, de verbetering van een instelling in Nederland, waarvan men zooveel uitbreiding verwacht, tegen te houden, ten einde daardoor in Indië een dergelijke inrichting te verkrijgen. Het zou treurig met Nederland gesteld zijn, als het zoo onbeduidend en krachteloos was, dat de reorganisatie en de verplaatsing van een onderwijsinrichting als de hierbedoelde, het verbeteren van het landbouwonderwijs in Indië moesten tegenhouden. De buitenlander zou terecht zeggen, dat een natie met dergelijke opvattingen haar koloniën niet waard is! Wij denken daarover dan ook anders! Voor ons gelden de koloniën tevens als een uitgebreid gebied van economische expansie voor tal van Nederlanders en naar wij meenen moeten alle krachten worden ingespannen en jeugdige Nederlanders worden wakker geroepen, om daarvan partij te trekken: Wij kunnen dit, als wij willen, en het te doen is onze plicht. De ontwikkeling der koloniën staat daarmede in verband.

Als we verder lezen in het verslag: ,,Aan hen die hier te lande middelbaar landbouwonderwijs wenschen te ontvangen, ten einde in Indië een toekomst te vinden, zou de gelegenheid kunnen worden gegeven, om nevens het onderwijs aan de Nederlandsche landbouwschool, indien die te Wageningen gevestigd werd, als toehoorders aan de Hoogere Landbouwschool 't onderwijs over Indische cultures bij te wonen Hun zou een testimonium kunnen worden uitgereikt",...... dan wordt het ons angstig te moede over de verwarring van begrippen en het gemis aan paedagogisch inzicht, die op het Binnenhof schijnen te bestaan.

Een leerling aan de normaalschool tegelijk de colleges over de wis- en natuurkunde aan de Universiteit te doen volgen... om daardoor testimonia te doen verwerven...... Och kom! Neen, dat kan niet in ernst gezegd zijn!

Tegenover deze zonderlinge opvattingen, die voorgesteld worden, staat gelukkig ook het oordeel van andere leden, die zich met de stichting eener koloniale school konden vereenigen en die terecht van meening waren, dat *de opleiding van jongelieden uit de burgerklasse voor den kolonialen landbouw hier dient te geschieden.* Zeer juist wordt door dezen opgemerkt, *dat bij de oprichting van een dergelijke school in Indië de leeraren toch uit Nederland zouden moeten komen* en dat het aantal leerlingen, althans in den eersten tijd, zeer beperkt zou blijven en de plaatsing van jonge Nederlanders bij Landbouwondernemingen in Indië, tot nadeel èn van het moederland èn van de koloniën, belemmerd zou worden. Komen daarentegen jongelieden uit Indië hierheen, om landbouwonderwijs te ontvangen, dan zal de verruiming van blik, welke ongetwijfeld van een verblijf in Nederland voor hen het gevolg is, ook aan Indië ten goede komen.

Wij eindigen met den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, den Heer Talma, onzen dank te betuigen voor het ontwerp, waarin hij zoozeer de belangen van Nederland en koloniën vereenigde. En wij twijfelen niet, of in de Kamer zullen helderziende mannen optreden, om het met kracht te verdedigen tegen ondoordachte aanmerkingen als in het voorloopig verslag zijn uitgesproken. Wie de ontwikkeling van Indië onder en mede door Nederland wenscht, wie den band tusschen Moederland en Koloniën sterker wil hechten, moet dit ontwerp zooveel hij kan tot werkelijkheid helpen maken.

Uit de O.=I. Mail.

Gelukkig schijnt nu toch, sinds verleden maand, de **cholera** overal op Java af te nemen. Het is te hopen, dat de vreeselijke ziekte, die nu reeds zoo maandenlang die streken teistert, spoedig geheel wijken zal.

Eindelijk.

Onder dit opschrift vermeldt het *Bat. Nieuwsblad* o.m.:

De gemeenteraad heeft in zijn vergadering van 13 Juli j.l. een bedrag van f 40.000 toegestaan voor de verbetering van den hygiënischen toestand, bijzonderlijk in de benedenstad. Het plan was, aldus de voorzitter, om daarvoor aan de regeering een subsidie te vragen van f 25.000, maar daarin dient eerst de gemeenteraad gekend te worden; en dan zou het zoo was de onuitgesproken gedachte, weer zoo lang duren. De raad begreep dit; stond het geld toe uit een ,,voordeelig slot", uit geld dat niet besteed is aan de zaken waarvoor het bestemd was. En zoo zal dus eindelijk een begin gemaakt worden met den schoonmaak in een deel der stad, dat reeds jaren lang aangewezen is als een broeiplaats van allerlei besmettelijke ziekten."

Zoowel te Soerabaja als in Djocdja zijn op 12 Juli j.l. lichte **aardbevingen** waargenomen.

,,Zoolang de Merapi evenwel blijft werken, en deze vertoont in den laatsten tijd nogal eens een verhoogde werking, mag men zijn rookenden schoorsteen wel eenigszins beschouwen als een veiligheidsklep", schrijft *Midden Java.*

Inlandsche Rechtsschool.

Voor de school van inlandsche rechtskundigen gaven zich dat jaar maar acht leerlingen op. Een poover getal, zegt de *Java Post.*

Onzekerheid omtrent de toekomstige positie der inlandsche rechtskundigen zou hieraan schuld hebben. Verleden jaar werden de zeventien eersten met veel moeite opgetrommeld. Meende men nu dat het van zelf wel ging? Universiteits-aspiraties!? vraagt het *Nieuws v. d. Dag v. N.-I.*

De Locomotief is het met *De Javabode* eens, dat de Rechtsschool ook voor niet-Inlanders opengesteld moest worden, en wijdt aan deze kwestie een hoofdartikel.

De Hollandsch-Chineesche school te Bandoeng.

De correspondent van *De Javabode* te Bandoeng schrijft:

Het is ruim een jaar geleden, dat op voorstel van resident Boissevain hier een Hollandsch-Chineesche school werd geopend, aanvankelijk als 2de school bedoeld, omdat verwacht werd, dat minder dan 60 leerlingen het onderwijs zouden volgeu.

Niettegenstaande de geringe medewerking van den luitenant-Chinees, die toen nog zoo nu en dan Pekingsche bevliegingen had, werd aangevangen met 67 leerlingen, zoodat al dadelijk de school tot eene eerste klasse werd bevorderd.

Op het eind van Juli 1909, de opening had plaats op den 1en Juli, dus binnen een maand tijds, waren er reeds 76 leerlingen, terwijl in Juli 1910 het aantal reeds tot 117 was geklommen.

In dien tijd hadden 23 kinderen, de meesten door vertrek der ouders naar elders, de school verlaten.

Het onderwijs wordt nu gegeven door twee onder-

wijzers, waarvan een hoofd der school is, en twee onderwijzeressen.

Uitbreiding der school of wel het oprichten van een tweede school, zal spoedig noodig blijken, aangezien nu geene kinderen meer kunnen worden toegelaten.

Bij de toelating kennen slechts enkele der leerlingen iets van de Hollandsche taal, zoodat eigenlijk eene aanvangsklasse noodig zou zijn geweest. Aangezien die klasse echter niet op het programma staat, is daaraan tegemoet gekomen door de 1e en 2e klasse te splitsen in a en b, terwijl de derde klasse voor meer gevorderden is.

Blijkbaar volgen de kinderen met veel belangstelling het onderwijs, en de heldere zwarte kijkers toonen aan, dat er pintere jongens en meisjes onder zijn.

Het oordeel van den heer Van Geuns, het hoofd der school, is, dat de groote meerderheid beter leert en meer ambitie heeft dan inlandsche en niet minder dan Europeesche kinderen gewoonlijk toonen.

De kinderen komen keurig nejes gekleed voor den dag en flink en helder klonk bij het uitgaan der school het: „dag mijnheer, dag juffrouw".

De Chineezen zijn dan ook dankbaar voor hetgeen door het gouvernement op onderwijsgebied wordt gedaan, al heeft het ook langen tijd geduurd, vóórdat de aandacht der Regeering op dat belangrijk deel van haar taak gevestigd was.

Een goede maatregel.

De scheepsagentuur voorheen Daendels en Co. te Soerabaja verheugt zich, naar het Soer. Hbld. bericht, sinds korten tijd in het bezit te zijn van een motorbootje, speciaal voor het overbrengen der passagiers naar de booten. De passagiers worden gratis weggebracht, terwijl zij, die vrienden of familie uitgeleide wenschen te doen, tegen den prijs van f 1 heen en weer van dit bootje mogen gebruik maken. Dit bootje heet de Louise Adriana en biedt plaatsruimte aan voor 125 personen op het benedendek en 25 op het bruggendek.

De kolensteiger te Makassar.

In de plannen Kraus-De Jongh nopens de verbetering der Makassaarsche haventoestanden is, naar men aan het Soer. Hbld. meldt, geen plaats voor de uitbreiding aan den marine-steenkolensteiger aldaar, waarvoor bereids fondsen zijn toegestaan bij gouvernementsbesluit van 18 Januari j.l. no. 4, om welke reden de werkzaamheden aan dien steiger zijn gestaakt tot tijd en wijle hooger inzicht omtrent de plannen in kwestie bekend zal zijn.

Gouvernements-Koffie.

Men schrijft uit de Preanger aan het Bat. Nieuwsblad o.m.:

Evenals altijd, valt ook de koffieoogst in dit jaar tegen en wordt nergens het taxatie-cijfer gehaald, wat in hoofdzaak is toe te schrijven aan de veelvuldige diefstallen uit de gouvernementskoffietuinen, terwijl het product als „smokkelkoffie" door de geheele Preanger een afzetgebied vindt. Hoewel alle inlandsche hoofden bij de opbrengst van den oogst zijn geïnteresseerd door hun procenten, schijnt dit niet voldoende te zijn, om de bewaking der tuinen en het tegengaan van de diefstallen krachtiger ter hand te nemen.

Dat dit hoofdzakelijk toegeschreven zou moeten worden aan den minderen ijver der inlandsche hoofden, zou zeer onrechtvaardig geoordeeld zijn. Het is gemakkelijk, zeker om alle schuld op de inlandsche hoofden te schuiven, maar wie de toestanden een beetje kent, weet wel beter.

Iedereen weet nu wel dat de koffiecultuur ten doode is opgeschreven, niet alleen door de koffiebladziekte, maar ook door gebrek aan toezicht terwijl onvoldoende en onoordeelkundig onderhoud oorzaak is dat die cultuur niet met vrucht gedreven kan worden.

Er wordt van de inlandsche hoofden te veel gevergd; alles komt op hun schouders neer, zij moeten zijn bekwaam ambtenaar, politieman en tusschen de bedrijven ervaren koffieplanters, zonder de beschikking over de middelen daarvoor.

Men zij toch eens eerlijk. Moet de koffiecultuur toch doorgedreven worden, welnu, men hebbe er wat voor over of geve den inlander een gewas, dat niet onderhevig is aan ziekten, op bijna alle gronden en hoogten gedijen wil en veel produceert. Maar op de tegenwoordige manier blijft het, ondanks alle lapmiddeltjes, misère ouverte.

Hooge Ketjoes.

Een telegram uit Solo aan de Locomotief d.d. 5 Juli, meldt dat dien morgen om 9 uur raden mas pandji Hario Pinilib, alias Van Zon, en raden mas Poerbosoediro onder geleide van den schout en eenige dragonders voor den resident gebracht zijn. Volgens gerucht moet men in hen een paar aanstaande bannelingen zien, daar zij betrokken moeten zijn in de ketjoe partijen in de residentie Soerakarta.

Exploratie-detachement en cinematograaf.

In het verslag, omtrent de verrichtingen van het exploratie-detachement van Zuid-Nieuw-Guinea gedurende de maand April, lezen wij, dat het den heer Dumas — die thans met een deel van dat detachement mede is gegaan ter exploratie van de Oetakwe — gelukt is op de Noord-rivier cinematografische op namen te verkrijgen, van een der grootste sterk bevolkte oeverkampongs, alsook van een groote flottielje cano's met inboorlingen, die staande pagaaiende met prachtige, regelmatige slagen, trachten zoolang mogelijk de wegstoomende Valk bijtehouden.

Zou dit niets voor onze Bataviasche bioscopen zijn? vraagt de Javabode.

En voor de Nederlandsche? voegen wij hieraan toe.

Een eigen gebouw voor den Ned. Ind. Kunstkring.

De Javabode zegt, in staat te zijn volledig mede te deelen welke plannen de Ned.-Ind. Kunstkring heeft en ons onzeker bericht van gisteren te rectificeeren.

Vanaf de oprichting van den Kunstkring in 1890 heeft de behoefte aan een eigen gebouw bestaan ,niet in den vorm zooals schier iedere vereeniging die gevoelt, maar het toch voor een belangrijk onderdeel van alle, meest onbereikbare vereenigingsidealen is, een eigen gebouw te bezitten, maar een daadwerkelijke behoefte, waaraan voldaan diende te worden, wilde de Kunstkring inderdaad zijn doel bereiken. Wel wist het bestuur zooveel mogelijk te profiteeren van wat er te Batavia was — wij herinneren aan de „tea's" in de bovenzaal van Maison Versteeg en aan de tentoonstellingen in de zaal der Kon. Natuurkundige Vereeniging — maar toch kon het lang niet datgene doen, wanneer het over eigen behoorlijke localiteiten hadde te beschikken gehad. Onze grootmeester Mesdag heeft zich reeds lang geleden bereid verklaard een belangrijke en groote collectie schilderijen ter expositie aan den Kunstkring af te staan, doch nimmer kon men dit aanbod aanvaarden, wijl men zulk een verzameling in de eerste plaats niet zou kunnen onderbrengen in het gebouw der Natuurkundige Vereeniging en deze, de vereeniging, in de tweede plaats haar localiteiten nimmer voor langer dan tien dagen zou kunnen afstaan. Men begrijpt welk een groote teleurstelling dat steeds is geweest voor het kunstlievende en krachtig willende bestuur van den Kring.

Daarin zal nu, hoogstwaarschijnlijk, verandering komen. Indië zal eerlang Mesdag's collectie dan nog zien.

Na ampele overweging heeft een der bestuursleden die zich reeds op zoovele en velerlei wijzen voor den Kunstkring heeft verdienstelijk gemaakt, een plan ontworpen voor een premieleening en op dit plan is de goedkeuring der Regeering gevraagd. De Regeering won advies in van Mr. Vissering, den president der Javasche Bank, en deze adviseerde gunstig; alleen moest de aangenomen rentevoet van 4 pCt. worden gewijzigd in $3\frac{1}{2}$ pCt., voornamelijk met het oog op den duur der leening, een duur van 59 jaar. Aldus gewijzigd heeft de Regeering de leening goedgekeurd en nu is het wel zeer merkwaardig, dat het geheele bedrag van f 590.000 in één enkel uur tijds bijeen was, nadat men even met Semarang en Soerabaja had getelefoneerd.

Van die f 590.000 komen f 100.000 aan den Kunstkring, die daarvoor een gebouw moet oprichten. Het ligt echter voor de hand, dat met een ton gouds niet veel valt te doen. Vandaar dat de Kunstkring aan de Regeering het verzoek heeft gedaan om een stuk grond, zoo mogelijk op het Koningsplein, aan de vereeniging aftestaan. Willigt de Regeering dit verzoek in — hetgeen wij ten zeerste hopen — dan heeft de Kunstkring voldoend geld voor een gebouw, meubilair en bibliotheek.

Het gebouw behoeft niet kostbaar te wezen.

Men wil n.l. trachten het te doen verrijzen geheel in overeenstemming met het zeer moderne gebouw van den Kunstkring te München. Dat is zoodanig ingericht met verschuifbare wanden, dat de groote zaal zoowel dienst kan doen voor tentoonstellingen als voor concertzaal. Voor dit gebouw zal de Kunstkring een prijsvraag uitschrijven.

Het wachten is dus alleen op den grond. Is die er eenmaal, dan komt de rest van zelf. Een woord van hulde aan de mannen, die met zoo taaie volharding dit mooie doel blijven nastreven, is hier zeker op zijn plaats; moge de Regeering voor dit streven evenveel waardeering gevoelen en het welslagen volkomen maken.

Ratoe Madoeretna.

In de Indische bladen lezen wij, dat het stoffelijk overschot van Ratoe Madoeretna, de weduwe van den laatsten Panembahan van Bangkalan, 7 Juli j.l. met vorstelijken praal is ter aarde besteld. In het praalgraf achter de groote Missigit werd het lijk van de overledene bijgezet naast dat van wijlen haar echtgenoot.

De militaire honneurs, die bij het overbrengen naar het praalgraaf werden in acht genomen, waren indrukwekkend. Het geheele bataljon van de barisans in groot tenue maakte deel uit van den stoet; één compagnie hiervan was gewapend.

Alle Europeesche en inlandsche ambtenaren, ook de regenten van Sampang en Pamekasan, volgden in groot tenue. De muziek van de Barisans speelde treurwijzen. Tijdens de geheele plechtigheid kletterde de regen neer.

Aan het graf sprak controleur Schilling, de wnd. ass.-resident van Bangkalan, enkele sympathieke

woorden, waarvoor door den regent van Sampang, een neef van de ontslapene, werd dank gezegd.

Door den dood van Ratoe Madoeretna, die geen kinderen achterlaat, is het geslacht van de Panembahans van Madoera uitgestorven.

Een nuttig werk.

Vanwege het Koloniaal Museum te Haarlem zal een bulletin uitgegeven worden over de samenstelling van Indische voedingsmiddelen.

Prof. Wijsman zegt hieromtrent o.a. in het voorwoord tot bovengenoemde uitgave:

„Thans beschikt het laboratorium van het Museum over ruim 550 analyse-resultaten van meerendeels Indische producten.

Het was Greshoff's wensch deze samenvattende publicatie te doen voorafgaan door het regulatief, en er aan toe te voegen grafische tabellen, die een overzicht konden geven van de voedingswaarde der onderzochte voedingsmiddelen, zoomede eene bibliographie op dit onderzoek betrekking hebbende; en dezen arbeid te publiceeren als bullilin van het Koloniaal Museum.

Al naar mate het werk vorderde trad de wenschelijkheid op den voorgrond, om aan de voorwaarden van nauwkeurigheid ook die van practische bruikbaarheid te verbinden door hen, die de opgaven wenschen te raadplegen in staat te stellen de verkregen uitkomsten met die van andere analytici te vergelijken en er eenige korte opmerkingen aan toe te voegen betreffende bereiding, gebruik enz. De uitvoering van dit denkbeeld maakte eene gedeeltelijke omwerking noodzakelijk. Men vindt thans naast de resultaten van het Laboratorium van het Koloniaal Museum, opgaven van de gemiddelde cijfers van meerdere onderzoekingen — veelal geput uit het welbekende werk van Prof. J. König, Chemie der menschlichen Nahrungs- und Genussmittel, 4e druk 1903 — alsook de laagste en hoogste cijfers van de samenstellende bestanddeelen gevonden.

Het is te hopen dat daardoor het werk van den analyticus aantrekkelijker en voor den handelsman bruikbaarder is gemaakt."

De inschrijving op dit bulletin staat tot en met 15 Sept. open aan het Koloniaal Museum te Haarlem en bij de firma J. H. de Bussy te Amsterdam, tegen den prijs van f 4 per ex. Na dien termijn is de prijs op f 5 per exemplaar gesteld.

WEST-INDIË.

SURINAME.

Pater Van Coll, die deel uitmaakte van de kolonisatie-commissie, erkent in De Surinamer, dat naar de letter de aanbeveling der commissie van Madeirianen en Britsch-Indiërs tot kolonisten, in strijd is met den door haar zelve gestelden eisch, dat voor alles het Nederlandsche type in de kolonisten dient beoogd te worden.

„Waar echter, gelijk in Suriname het bereiken van Midden-Europeesch type voor de werkende klas onmogelijk is langs den weg van geboorten, kon deze eisch der commissie alleen bedoelen dat aangestuurd worde vooreerst op naturalisatie der kolonisten en vervolgens dat het jonge geslacht de Nederlandsche taal leere. De ondervinding bij hier geboren Portugeezen, Chineezen en Britsch-Indiërs, bewijst ten volle de mogelijkheid hiervan. En de anderen leeren als vanzelf het gemakkelijke neger-Engelsch.

Op het Hollandsche type door generatie voor arbeidersstand in Suriname aansturen, is tot nu toe onmogelijk gebleken."

De West schreef:

„Per s.s. „Prins Frederik Hendrik" vertrokken 223 Javaansche immigranten, om via Amsterdam naar hun geboorteland terug te keeren.

Slechts werd f 405 aan spaarpenningen medegenomen, door vijf hunner. Mogelijk is echter, dat sommigen in het bezit waren van geld, zonder dit te hebben opgegeven.

Van de vertrekkenden waren maar zeventien in staat hun eigen uitrusting te betalen. De uitrusting van de anderen komt voor rekening van den lande."

In hetzelfde blad komt een Chinees te Paramaribo op tegen een daarin verschenen artikel, waarin de aandacht werd gevestigd op een voor de kolonie minder gewenschte immigratie van Chineezen.

Het blad deed nog eens uitkomen, dat het niets had tegen de reeds in Suriname gevestigde Chineezen, doch tegen de immigranten van den laatsten tijd, die aan het blad de volgende opmerking ontlokken:

„Het is juist de te groote energie dezer menschen waartegen de bevolking beschermd moet worden. Het is meermalen gebleken, dat sommige van deze „energieke" menschen ook 's nachts werken. Dat is de tijd waarop: cognac wordt vervalscht met water; wijn wordt vervaardigd, goeddeels bestaande uit melassie, rum, suikerwater en kleursel; Amerikaansche boter met warm water wordt gewasschen om een lichte kleur te krijgen als goede boter; of wel kerosine-olie met azijn wordt gemengd; of brandspiritus per vat met eenige emmers kokend water wordt aangelengd."

In een ingezonden schrijven aan De West wordt afschaffing van het verbod om bolletrieboomen te kappen bepleit.

„En toch moet de vraag gesteld, of het kappen van bolletries noemenswaardig nadeel kan toebrengen aan de balata-industrie? De terreinen, die voor houtaankap in aanmerking zouden komen, zijn meerendeels reeds uitgewerkt door de balata-industrie. Bovendien kan, bij de primitieve werkwijze hier, de houtkap slechts een strook land ter breedte van zoowat drie K. M. aan den rivieroever bewerken. Een der groote balata-industriëelen verklaarde mij dan ook ronduit, dat de belangen der balata-industrie door bedoelde houtkap toe te staan, niet noemenswaardig zouden worden geschaad.

Ik meen dus met recht te kunnen zeggen, dat er geen voldoende grond is, om nog langer een verbod te handhaven, hetwelk in hooge mate belemmerend is voor een export-industrie. Een eenigszins hoogere retributie voor vergunningen tot houtkap zou waarschijnlijk bij de belanghebbenden geen bezwaar ontmoeten.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Wijlen Mohamad Alimoedin Ali Chalifatoel Moedinin, Sultan v. Koetei (Residentie Zuider- en Ooster-Afd. v. Borneo).

In den morgen van 28 April j.l. overleed te Tengaron, de woonplaats van de Koeteische vorsten, aan een langdurige borstaandoening Mohamad Alimoedin Ali Chalifatoel Moedinin, Sultan van Koetei.

Opgetreden in 1900, heeft hij dus tien jaar zijn land bestuurd. Kort vóór zijn optreden had hij, vergezeld van zijne echtgenoote en zijne beide broeders Pangéran Mangkoe Boemi en Pangéran Sosro Negoro, eene reis naar Nederland gemaakt, ten einde, namens zijn vader, die 't land vijftig jaar regeerde, diens huldebetuigingen over te brengen aan Hare Majesteit de Koningin. Als zoodanig waren de drie mannelijke vorstentelgen in de gelegenheid tegenwoordig te zijn bij de plechtige inhuldiging van H. M. de Koningin in de Nieuwe Kerk te Amsterdam.

De twee laatste Sultans van Koetei waren overtuigde aanhangers van het Nederlandsch gezag in Ned.-Indië en hebben zulks ook door daden doen blijken; vooral kwam die aanhankelijkheid uit, tijdens het bestuur van den vader van den overleden vorst, in het jaar 1873, op het oogenblik, dat de Atjehoorlog werd verklaard.

De rechten in de Boven-Mahakamrivier stonden zij aan de Regeering af; de inkomsten des lands werden gedeeltelijk onder zekere contrôle in hunne handen gebracht en gedeeltelijk in de landschapskas gestort, terwijl op verschillende plaatsen scholen werden opgericht. Dientengevolge heeft Koetei zich kunnen ontwikkelen tot het land, dat het nu is.

Sultan Mohamad Alimoedinin was 'n braaf mensch, godsdienstig van aard, zonder fanatiek te zijn en zeer verdraagzaam tegenover andersdenkenden. Hij had hart voor zijn land en voor zijn volk.

In de **„Bromartani"** van 8 Mei 1910 no. 36 wordt zijn verscheiden dan ook terecht een groot verlies voor het land genoemd.

De overledene was officier in de Oranje-Nassau orde.

Zijn oudste zoon, die in het jaar 1908 door de

FEUILLETON.

Tripolitanië.*)

De bewoners dezer landen.

REISSCHETSEN

van

H. VAN KOL.

> Beneath a spacious palm, the wicked wight
> Was placed; and to his lute, of cruel fate
> And labour harsh, complain'd, lamenting man's estate.
>
> THOMSON. *The Castle of Indolence.*

De Turken, behoorende tot de Tatarische volkenfamilie, waren oorspronkelijk nomaden in Noordwestelijk China, en beheerschen reeds meer dan 3½ eeuw dit land, doch zonden alleen ambtenaren en soldaten er heen. Deze laatsten hebben daar door kruising met inlandsche vrouwen een krijgshaftig ras geschapen, „Koulouglis" genaamd, waarvan het aantal op 50.000 wordt geschat. Wegens hun bijzondere eigenschappen als zeeroovers bleven zij voornamelijk langs de kust wonen, doch zij versmelten steeds meer met de inheemsche Arabische bevolking.

De bereden maréchaussée's, de „Zapties", belast met de handhaving der orde en de bescherming van have en goed, zijn meestal Turken uit hun land verbannen, wat eveneens het geval was — althans onder het vorige regiem te Constantinopel — met de civiele ambtenaren en officieren, die dan ook Tripoli als ballingsoord beschouwden, en geen ander doel hadden dan er zoo spoedig mogelijk weer vandaan te komen. Van kolonisatie door Turken is dus eigenlijk nooit sprake geweest.

Geheel anders staat het met de Maltezers, die, op hun nabijgelegen en zwaar bevolkte, rotsachtige eiland geen middel van bestaan vindende, hierheen togen en door handel en scheepvaart, niet zelden sluikhandel, doch tevens door vlijt, spaarzaamheid en sluwheid, er zich bovenop wisten te werken, en nu een der minst arme elementen der bevolking vormen. Des Zondags dragen zij dan ook de fraaiste kleeren van allen, terwijl de jonge meisjes, in haar rose of blauwe toiletten, met groote hoeden vol bloemen en parasols, de bewondering van het straatpubliek trachten te wekken.

De 50.000 negers, die thans nog in Tripolitanië wonen, zijn voortgekomen uit den voormaligen slavenhandel in Centraal-Afrika. Vroeger een rijke bron van winsten, toen jaarlijks ongeveer 8000 slaven door razzia's — vooral der Touaregs — onder de niet-Islamietische bewoners van Bornee, moet hij — naar sommigen beweren — zelfs in de tuinen der Méchia, nog thans wel voorkomen, ondanks de „toevluchten voor slaven" te Benghazi en Derna. Ook schijnen nog altijd slaven te worden aangetroffen in de bergstreken, die zich echter geenszins ongelukkig gevoelen, en vaak blijde zijn uit de klauwen hunner despotische vorsten te zijn verlost.

De sterfte onder de tegenwoordige negers is zeer groot, waardoor, ondanks het groote aantal kinderen, hun getal eer schijnt af te nemen dan aan te groeien. Op de uiteenloopende typen, die onder hen worden aangetroffen, werd reeds bij de bespreking van het negerdorp Dehara gewezen. Elk dier bewoners van dat karakteristieke dorp heeft minstens éénmaal, te voet en zwaar beladen, een langen woestijntocht afgelegd, een afstand doorloopen veel verder dan b.v. van Amsterdam naar Moskou. Doch in Dehara komen zij samen, mannen uit allerlei oorden van Afrika, sprekende voor elkander onverstaanbare talen, volgelingen van verschillende godsdiensten, aanhangers van velerlei bijgeloof, doch allen vreemd van hart voor elkander.

Een andere groep bewoners, die nog meer aan de grijze oudheid doen denken en eenmaal veelvuldig in Abyssinië werden aangetroffen, zijn de „troglodisten" of holbewoners. Vooral in de steile hellingen van het Ghurian-gebergte komen zij nog voor en zij hebben daar op verschillende verdiepingen 'n doolhof van gangen en vertrekken uitgehold, hier en daar door een luchtkoker met de bovenwereld verbonden. Als veiligheidsmaatregel tegen roovers vormt de ingang een nauwe opening, die men niet dan kruipende kan doorkomen, en die eerst na veel omwegen toegang geeft tot deze onderaardsche verblijven. Op korten afstand onzichtbaar, ontdekt men vierkante gaten, ware putten, waardoor het gehuil van kinderen, het geloei van dieren, scherpe vrouwenstemmen, zelfs lachgeluiden opstijgen uit de diepten, waar in den regel laffe, luie, doch fanatieke inwoners huizen met hun vee en voorraden. De lijken worden in het volle daglicht begraven, zoodat zich hier het feit voordoet, dat de dooden zich boven den grond en de levenden zich eronder bevinden. Ook vindt men er in holen levende Joden, 'n tweetal dorpen, waar de mannen als smeden, landbouwers en venters, de vrouwen met het weven van gandoura's en het verzorgen van vruchtboomen, de kinderen als herders een nijver, doch sober bestaan leiden.

*) Overgenomen uit het *Weekblad voor Indië.*

Regeering als troonopvolger werd aangewezen, is thans 14 jaar oud en dus nog te jong om zelfstandig op te treden. Hij geniet op dit oogenblik onderwijs op een der scholen te Batavia. Tot aan zijne meerderjarigheid zal het land worden bestuurd door een Raad van Inlandsche hoofden, onder leiding van den Nederlandschen besturenden ambtenaar.

Zeeroovers in Toli Toli. — In verband met de in den laatsten tijd in de Nieuwsbladen voorkomende mededeelingen betreffende onze daadwerkelijke actie tegen de zeeroovers in de wateren van Borneo en Celebes, zij hier bekend gesteld, hetgeen de **„Menado Courant"** van 7 April 1910 no. 4 over dit onderwerp schrijft:

In de eerste helft der negentiende eeuw hadden Noord- en Midden-Celebes veel te lijden van aanvallen der uit de Philippijnen, hoofdzakelijk uit den Soeloe-Archipel, afkomstige zeeroovers, die zich onder den algemeenen, ook thans nog bij de bevolking welbekenden naam van O r a n g M a n g i n d a n o berucht maakten.

Zóó brutaal was dit gespuis destijds, dat het bij Tontoli (Toli-Toli) drie versterkingen oprichtte, één aan het strand en twee meer landwaarts in, die in 1822 door een flotielje oorlogschepen beschoten en daarna door hare bemanning bestormd en genomen werden.

Bij die gelegenheid vielen 36 groote roofprauwen en evenveel kanonnen in onze handen en sneuvelden vele roovers. Een groot gedeelte wist echter te ontkomen en vestigde zich opnieuw in eene versterkte plaats aan de Toli-Toli-rivier, en werd kort daarop, door eene inlandsche krijgsmacht van 1500 man, na een strijd van 50 dagen geheel uitgeroeid.

De toegebrachte slag bleek echter niet afschrikkend genoeg voor de zeeschuimers om hen hun bedrijf te doen staken; voortdurend teisterden zij de kusten en wel in zulke mate, dat het noodig werd geoordeeld te Amoerang, Tanawangko, Likoepang, Kema, enz., strandversterkingen te bouwen, die der bevolking desnoods tot wijkplaatsen zouden kunnen dienen en van waar tegenweer zou kunnen worden geboden, met welk laatste doel op die plaatsen ook kleine korpsen schutterij werden opgericht.

Zoo ging het tot in 1856, toen de oorlogsstoomer A m s t e r d a m in straat L e m b e h slag leverde aan zes groote roofprauwen, ieder bemand met vijftig tot tachtig koppen, en hen vernielde. Een gedeelte der roovers wist het strand te bereiken en trachtte in de bergen te ontkomen, doch dit gelukte niet, daar de inmiddels op de been gekomen bevolking den vluchtelingen den pas afsneed, ruim honderd afmaakte en de overigen gevangen nam, die later, na gevonnist te zijn, te Ternate werden opgehangen.

De toen ter tijde deze streken bezoekende zoogenaamde M a n i l l a v a a r d e r s — zeilschepen, die in den Westmoesson van Manilla naar Menado, Ternate, Batjan, Amboina en Banda ten handel voeren en in den Oostmoesson dezelfde route terug volgden — brachten de mare der katastrophe naar Manilla over en nu eerst schenen de zeeroovers het verblijf op Celebes te ongezond te gaan vinden; althans na dat jaar vertoonden zij zich hier niet meer.

Hierbij mag evenwel niet over het hoofd gezien worden dat na 1848, Spanje en Engeland het mogelijke deden om de zeerooverij in de Philippijnen en op Noord-Borneo, soms op de meest bloedige wijze den kop in te drukken.

Vreemd hoorden we op, toen we den vierden dezer, dus nadat 54 jaar lang de rust ongestoord gebleven was, moesten vernemen, dat tien, waarschijnlijk uit den Soeloe-Archipel afkomstige zeerooversprauwen in het Toli-Tolische verschenen waren en de opvarenden zich daar aan roof en moord hadden schuldig gemaakt, van welk voorval dien dag hier bericht was ontvangen.

Het Gouvernementsstoomschip F l a m i n g o keerde juist 's avonds van eene reis naar Bolaäng-Mongondow terug, en werd onverwijld, na den politieopziener Singerling en zestien pradjoerits aan boord genomen te hebben, door den Resident naar de bedreigde streek gedirigeerd.

Indien de tijding juist is, werpt het feit een eigenaardig licht op het door de Vereenigde Staten in de Philippijnen gevoerd bestuur.

Als men de te Manilla en op andere plaatsen van dat gebied verschijnende publikaties leest, is men geneigd te gelooven, dat er overal pais en vree is maar nu blijkt ook daar niet alles goud te zijn, wat er blinkt.

Nog iets: Was de intrekking van de militaire bezetting te Menado, op voorstel van den buitengewoon wijzen heer Colijn, wel gerechtvaardigd? vraagt het blad.

P r a d j o e r i t s staan niet onder krijgstucht. In geval van dienstweigering voor den vijand, lafhartige vlucht, enz. kan hen al heel weinig leeds wedervaren.

En voorts: Behoort de assistent-resident van Donggala niet over een vaartuig met stoomvermogen te kunnen beschikken? Is dat niet hoogst noodig op die belangrijke, maar tevens zeer geïsoleerde plaats?

Het bericht van het voorgevallene is van Kwandang telegrafisch verzonden, doch van Donggala naar Kwandang is een heel eind en indien de boden, die het telegram van den assistent-resident naar Kwandang hebben overgebracht, onder weg door piraten waren aangehouden en afgemaakt, wat dan?

Bovendien zou, indien een stoomschip te Donggala gestationeerd ware, de heer De Vogel daarmede dadelijk een gedeelte zijner pradjoerits naar de verontruste plaatsen hebben kunnen zenden, aldus besluit de **Menado-Courant.**

WAT DE CHINEES VERTELT.

Hoe moet de Nederl.-Indische Chinees zich gedragen. In het Kol. Weekblad van 28 Juli '10 no. 30 werd bij de behandeling van een dergelijke vraag, reeds het een en ander medegedeeld betreffende de wijze waarop de Chinees in het binnenland gewoonlijk zijn geld bij den kleinen man uitzet.

Het kwam in het kort hierop neer, dat voor f 2.— geleend geld, na vier maanden tijds, 1 picol ongebolsterde rijst en voor tien gantangs geleende gebolsterde rijst, na eenzelfde tijdstip, 3 picols ongebolsterde rijst werd teruggegeven.

In de **Ho Po** van 1 Juni 1910, no. 370, zet de Redactie hare beschouwingen ten deze voort en zegt dat h. i. de winst, welke door den Chinees wordt genomen, in werkelijkheid niet groot is, en dat het uitzetten van geld meer het karakter draagt van steun aan een hulpbehoevende, dan van winstbejag. Zulks blijkt h. i. ook uit het feit, dat de transactie plaats heeft zonder dat van de zijde van den inlander eenige persoonlijke, reëele of schriftelijke borgstelling wordt gegeven. De Chinees kan, onder die omstandigheden, als de inlander in gebreke blijft zijne geldelijke verplichtingen na te komen, geen civiele vordering bij den rechter indienen en is dus alleen persoonlijk aansprakelijk voor eventueele schade bij wanbetaling.

Gelukkig komt dit laatste zeer zelzaam voor. De Mohamedaan en de inlander in het algemeen is in dergelijke zaken wel vertrouwbaar; bovendien begrijpt hij wel, dat het zich niet aan de afspraak houden voor hem in de toekomst schadelijk kan zijn.

Vergelijkt men de winst, die de Chinees gewoonlijk van den inlander neemt, met die, welke door de Regeering in de gouvernementspandhuizen wordt verlangd, dan blijkt, dat de Chinees voor zeven gulden geleend gereed geld, z o n d e r borgstelling, na vier maanden tijds, aan rente ontvangt f 1.10, terwijl aan het gouvernement voor dat zelfde bedrag m e t borgstelling, na d r i e maanden tijds, f 1.26 moet worden betaald.

Onder dit licht gezien, is de aanwezigheid van 'n Chinees in het inlandsch dorp en in het gebergte zeker een zegen voor den inlander te noemen, meent het blad, terwijl ook nog in het voordeel van den inlander is, dat de concurrentie in het dorp tusschen de Chineezen onderling, den inlander de gelegenheid biedt zijne productiën tegen den hoogsten prijs van de hand te zetten en de levensbenoodigdheden op de goedkoopste wijze in te koopen.

De Chinees in het binnenland is h. i. dus geen woekeraar, hij is n i e t de pest voor den inlander, maar in waarheid diens onschatbaren steun, zoowel voor groot als voor klein. Natuurlijk hoopt de Chinees door andere transacties weder eenige meerdere winst te maken, doch ook al beziet men nog zoo nauwkeurig de wijze waarop door Chineezen tegenover den inlander wordt opgetreden, een onpartijdig onderzoeker zal 't altijd blijken dat de perken van het welvoegelijke niet worden overschreden en dat de daarbij gebruikelijke praktijken moreel veel hooger staan dan die der w e r k e l i j k e bloedzuigers, die op Java, en elders den inlander uitbuiten.

Ondanks het eenvoudig, doch correct bestaan van den Chinees in het binnenland van Java, ondervindt hij, zoowel van het bestuur, als van de heeren op de particuliere landerijen veel last en tegenwerking.

Het is waar, er zijn Chineezen, die de wetten des lands overtreden en zulks verklaart het feit, dat de Regeeringsambtenaren het optreden van sommige Chineezen ook ten aanzien van den inlander met wantrouwen gadeslaan, doch het is een betreurenswaardig verschijnsel, dat de onregelmatige handelingen van enkele Chineezen, aan het Europeesch bestuur aanleiding geven tot generaliseeren en het daardoor duizenden Chineezen, die rustige en nuttige burgers

zijn, op onrechtvaardige wijze voor het hoofd stoot en grieft.

Zoo worden bijv. zonder advies van den landheer dat zekere Chinees op zijn land bruikbaar is, geen vergunningen tot vestiging op een particulier land door het bestuur gegeven, terwijl, behalve voor passerbezoek, dan ook geen reispas wordt verstrekt.

De Chinees moet natuurlijk in dien toestand berusten en streeft er naar geduld te oefenen, doch hij hoopt daarbij, dat, als hij de landswetten eerbiedigt, de Regeeringspersonen zoo billijk en rechtvaardig zullen zijn niet alle Chineezen over dezelfde kam te scheren en duizenden Chineezen niet aan te rekenen, hetgeen enkelen misdrijven, meent schrijver.

Hoe het woord „Baba" (= half bloed Chinees) is ontstaan. Het woord „Baba" is geen Chineesch woord, maar zou, volgens den heer **Ong Goe Ek** van Buitenzorg, die in de **Ho Po** van 1 Juni j.l. no. 370, daar omtrent het een en ander mededeelt, van Javaansche oorsprong zijn.

De laatste Vorst van Madjapait, Brawidjojo VII, had een schoone Chineesche bijvrouw van vorstelijken stand, die zoodanig den naijver van de wettige vrouw des Vorsten opwekte, dat deze haar gemaal verzocht eerstgenoemde vrouw uit de vorstelijke woning te verwijderen.

Dit verzoek werd te eerder gedaan, omdat de sterrewichelaars eenstemmig hadden gewezen op het feit, dat de zoon, die uit de relatie met de Chineesche bijvrouw geboren moest worden, het rijk van Madjapait te gronde zou richten.

Hoewel de Vorst veel hartzeer had, zoo huwelijkte hij toch zijne Chineesche bijvrouw uit aan een vorstelijken bloedverwant, met name Ario Damar, doch onder de uitdrukkelijke voorwaarde, dat deze daarbij rekening zou houden met de verwachte geboorte van het kind.

Deze Ario Damar werd onderkoning van Palembang en daar werd het verwachte kind, een zoon, geboren, die den naam ontving van Patah.

Later kreeg dezelfde moeder ook nog een zoon van Ario Damar, aan wien de naam van Koesen werd gegeven.

Toen beide vorstentelgen den leeftijd van 20 en 18 jaar hadden bereikt, vertrokken zij naar Java en maakten daar hunne opwachting bij den Vorst van Madjapait. Raden Koesen trad in Javaanschen dienst en ontving den titel van Adipati Teroeng Petjat Tanda, terwijl Raden Patah, Soenan Ampèl te Soerabaja volgde en daar tot den Mohamedaanschen godsdienst over ging.

Deze Raden Patah werd door het volk bambang Patah genoemd. Onder bambang werd verstaan: de volgeling van een geestelijke.

Sedert dien tijd zouden, volgens schrijver, alle kinderen, gesproten uit een gemengd huwelijk tusschen Chineezen en Javanen, bambang genoemd zijn, hetgeen in het spraakgebruik tot baba verbeterd is.

Raden Patah is later Sultan van Demak geworden en aangezien de val van Madjapait van Demak is uitgegaan, hadden de sterrenwichelaars van destijds blijkbaar goed gezien, toen zij verklaarden, dat de zoon van de Chineesche bijvrouw dat land te gronde zou richten.

Van Vreemde Koloniën.

Kolonisten en bestuur in Duitsch Oost-Afrika.

De bond van kolonisten in Duitsch-Oost-Afrika heeft in zijn tweede jaarlijksche vergadering het volgende besluit genomen:

Daar het ontwerp betreffende de organisatie van gouvernementsraad, districts- en gemeenteraden, hetwelk door het bestuur aan het oordeel van den bond werd onderworpen, geen enkele verbetering brengt in den bestaanden toestand en de stemmen der vertegenwoordigers van het bestuur die van de gekozen leden moeten overheerschen, kan de bond er niet in toestemmen onder de bedoelde voorwaarden deel te nemen aan het bestuur der kolonie. Opdat die deelneming geen wassen neus zij, zouden de volgende wijzigingen in het ontwerp moeten worden gebracht.

Vermeerdering van het aantal niet-ambtelijke leden; openbaarmaking van den uitslag der aanwijzing door de bevolking voor de door den gouverneur te benoemen niet-ambtelijke leden; toekenning van het recht tot vaststelling der begrooting aan den gouvernementsraad; werkelijke autonomie aan de districts- en gemeenteraden te verleenen; openbaarheid der zittingen van genoemde raden; en openbaarmaking van de stenographische verslagen der verhandelingen.

Wat de arbeidsregeling betreft, vraagt de vergadering, met het oog op de dringende noodzakelijkheid van wijzigingen, dat eene commissie worde samengesteld, met de opdracht de volgende voorstellen in beraad te nemen: een druk op de inboorlingen uit te oefenen door instelling of verhooging van een hoofdgeld; organisatie van de werving van arbeiders in het binnenland; verstrekking aan de inboorlingen van arbeidsboekjes; toezicht op de inboorlingen door een passenstelsel; en herziening van de thans geldende voorschriften betreffende den arbeid.

Ten opzichte van de uitgifte van gronden, verzoekt de vergadering dat voortaan terreinen in pacht worden gegeven; dat de huurders hun pachtrecht mogen overdragen; dat de regeling van zoodanige uitgifte zooveel mogelijk voor de geheele kolonie eenvoudig zij; dat de districtsraden worden geroepen mede te werken om den gewenschten toestand te verkrijgen; dat openbaarheid gegeven worde van de voorwaarden voor de uitgifte; en ten slotte dat eene belasting op de waardevermeerdering, bij overdracht te betalen, worde ingevoerd.

De vergadering droeg verder het bondsbestuur op aan den gouverneur, den minister van koloniën en de betrokken maatschappijen te verzoeken om instelling van een meer geregeld verkeer op den centralen spoorweg, het in dienst stellen van voldoend materiaal, verlaging van de tarieven op alle spoorwegen in Duitsch-Afrika en van de vrachtprijzen op de booten der Deutsch-Ostafrika-Linie.

Suiker-industrie in Queensland.

De eerste minister van het Australisch gemeentebest heeft der bevolking van Queensland groote voldoening verschaft door de mededeeling, dat het invoerrecht op suiker en de premie voor inlandsche suiker blijvend zullen worden vastgesteld.

Dit is een werkelijk belangrijke aanmoediging voor de suikerfabrikanten en suikerplanters. Verschillende plannen tot uitbreiding van de suikerindustrie zullen nu kunnen worden uitgevoerd.

Die industrie heeft reeds aanmerkelijke vorderingen gemaakt. In 1902 werd een bedrag van 61.000 pond sterling uitgekeerd voor met blanke arbeiders gewonnen suiker, terwijl gedurende het begrootingsjaar 1909/'10 het totaal der premies een bedrag aanwees van 873.000 pond sterling.

De ondernemingen breiden zich nu ook naar het Zuiden uit, zoodat reeds verscheiden ondernemingen in de Noordelijke streken van Nieuw Zuid Wales worden aangetroffen.

De vrouw in Egypte.

Het wordt, naar Maximilienne Biars verhaalt, al meer en moeilijk voor eene Egyptische jonge dame om aan den man te komen. De monogamie wordt er al meer en meer regel, waar in de Egyptische families al evenzeer haast als bij onze kleine renteniers wordt waargenomen, dat men er voor tracht te zorgen zich niet te moeten bekrimpen. De polygamie is een dure weelde geworden sedert de opheffing der slavernij en het binnendringen der moderne overdaad in de harems.

Hierbij komt dan nog, dat vele jonge Egyptenaren hun studiën in Westersche landen voltooien en zich daar een vrouw kiezen, terwijl anderen zich vergenoegen met eene Circassische zonder pretenties. De Egyptische ouders beginnen dan ook te vreezen dat er een huwelijkscrisis voor de deur staat, gelijk die reeds onder de aristocratie te Konstantinopel heerscht waar de jonge mannen zich veelal eene echtgenoote zoeken buiten de muselmansche wereld. Eene ongehuwde jonge dochter van 25-jarigen leeftijd behoort reeds niet meer tot de uitzonderingen in Egypte waar een meisje vroeger reeds op 15-jarigen leeftijd huwde. Het lot dier muurbloempjes is alles behalve benijdenswaard. Een harer verklaarde aan Maximilienne Biars het volgende:

„Ik moet op het oogenblik die vrouwen benijden die kuischheid als een verdienste aanmerken. Mohamed heeft helaas zijn paradijs slechts aan de voeten der moeders uitgespreid. Wij tellen niet in het huisgezin, nòch in de maatschappij, en ten slotte tellen wij in de eigen oogen zelfs niet meer.

Welk een verschil met u Westersche vrouwen, voor wie, ongehuwd of niet, de geheele wereld open staat.

„Gij zegt, dat er ook enkele Egyptische jonge dames zijn, die zich aan de gewoonten onttrekken en gedurende haar verblijf in Westersche landen de daar gebruikelijke zeden overnemen om die later op de uiterlijke gebruiken in de muzelmansche wereld toe te passen. Zijn ze daar gelijkkiger om? Onze geestestoestand, onze neiging tot indolentie voeren ons toch weer naar het kalme muzelmansche familieleven. Buiten onze rustige harems voelen wij ons niet op ons gemak. Hier waakt men over ons en beschermt alles ons. In Europa moet de vrouw zich zelve weten te beschermen. Wie uwer is er van wie men niet spreekt en dan nog hoe, al is men nog zoo ingetogen. Hier verbiedt het gebruik den mannen in het openbaar onze namen uit te spreken; de sluier belet hen ons met hunne blikken lastig te vallen, terwijl ten uwent de moeders klagen, dat hare dochters niet rustig alleen over de straat kunnen gaan in uwe groote steden.

„Daarom heeft de sluier zoovele aanhangers. Hij vervult de rol van het masker, dat uwe dames der groote wereld vroeger bij zekere gelegenheden droegen. Hij doet veronderstellen, dat bij een schoone vrouw verbergt is geheimzinnig en bedriegelijk maar voor mij bedekt hij helaas het rampzalig bestaan van 'n oude vrijster, waarin al mijn leed ligt opgesloten.

De Islam ziet in de vrouw slechts eene moeder. Is zij moeder dan wordt zij met de grootste zorgen en met alle eerbied omringd. Maar buiten het moederschap is voor haar geen heil: gehuwd staat zij bloot aan verstooting, ongehuwd is voor haar het troosteloos bestaan weggelegd, waarin ge mij veroordeeld ziet."

Branden in Noord-Borneo.

In zijn verslag betreffende de rechtzaken in Noord Borneo gedurende het jaar 1909 schreef de commissaris Bryett Turner het volgende:

De overtredingen, die op het oogenblik het moeilijkst zijn te onderdrukken, zijn die der brandstichtingen. Gedurende het afgeloopen jaar brak de brand telkens uit op eene of andere tabaksonderneming. In een district kwamen er niet minder dan negen van de elf onderzochte gevallen voor. Er is nu een aankondiging gedaan waarin lieden, die zich aan deze overtreding schuldig maken boven en behalve de in de strafwet voorziene straf met rietslagen worden bedreigd. Ik vertrouw dat dit een werkzaam middel zal blijken tegen deze epidemie. Onderzoekingen brachten aan het licht, dat de schuldigen in de meeste gevallen tot de kongsikang-klasse behoorden. Kongsikang is volgens het spraakgebruik bij de tabaksplanters de aanduiding voor een man, die niet sterk of slim genoeg is, om een veld te kunnen onderhouden. Daar het dus een teleurstelling moet zijn zich een veld te zien toegewezen, en er zich dus steeds ontevredenen op eene onderneming zullen bevinden, is het logisch dat scherper toezicht op de kongsikangs moet worden gehouden of dat men hen door lotsverbetering tevreden stelt.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De Aug.-aflevering van De Indische Gids opent met een beschouwing over Nicolaus Engelgard, door den heer P. H. van der Kemp.

Het is een nieuwe bijdrage tot de kennis van Indische toestanden in vroeger tijden, toen het gebeuren kon, dat zeer onontwikkelde niets beduidende persoonlijkheden tot de hoogste ambten werden geroepen.

Deze enorme middelmatigheid — schrijft de heer v. d. K.— was niet een in Indië geborene, gelijk men uit zijn manier van zeggen zou opmaken, maar een Geldersman; hij ging op aanzoek van den broeder zijner moeder, den raad-ordinair, later gouv.-gener. Alting, op 15-jarigen leeftijd naar Indië. De gronden van behoorlijk onderwijs schijnen toen hem te hebben ontbroken, althans niet voldoende gelegd te zijn om hem tegen verinlandschen te behoeden.

Nicolaus had het reeds in 1798 gebracht tot Raad Extra ordinair van Indië, zoomede tot gecommitteerde over de zaken van den Inlander. In 1801 zag hij zich benoemd tot gouverneur en directeur van Java's Noord-Oostkust, enz.

Engelhard huwde met Maria Senn van Basel, stiefdochter van Alting, die hem in „Indische ervaring" wel een handje zal hebben geholpen. Toen bv. Engelhard in 1817 naar Ambon toog om de Molukken uit de handen der Engelschen over te nemen, ging Mevrouw de Commissarisse mede, en werd te Boeloe Komba even geankerd om voor mevrouw pruimbestanddeelen te koopen!

Alleszins begrijpelijk is het, dat de voortvarende Daendels niets met den breedsprakigen, leuterachtigen Engelhard op had, hem voortdurend den voet dwars zette. Uit weerwraak schreef E. na Daendel's aftreden als G.-G. een werk, getiteld: „Overzigt van den staat der Ned. O.-I. bezittingen onder 't bestuur van den Gouv.-Gen. H. W. Daendels, ter betere kennis en waardeering van 's mans willekeurig en geweldddadig bewind", een werk waarmede hij eenigen naam heeft verworven — Daendels had zoo men weet meer vijanden dan vrienden. Niettemin noemt de heer v. d. K. de opzet van dit boek al even vervelend als zoovele van E's niet gepubliceerde stukken, welke in het Rijksarchief berusten en waarvan

de schr. constateert, dat er „geen treuriger, vervelender werk (is) dan die poespas te doorlezen".

In een volgend opstel bespreekt D. A. Berkhout „De zakelijke rechten op onroerende goederen in Ned.-Indië, tijdens de O.-I. Compagnie". Het is eene beschouwing in hoofdzaak ontleend aan gegevens uit het Ned.-Indisch plakaatboek en De Jonge's Opkomst van het Ned. gezag en geeft een duidelijk beeld van de wetten, regelende de zakelijke rechten op onroerende goederen en de belastingen waaraan zij in den loop der tijden onderworpen waren. Ten opzichte van de particuliere landerijen, besluit de schr., dat het hoog tijd wordt te redden wat er nog te redden valt „en hoewel daar tonnen gouds mee gemoeid zullen zijn, is terugkoop der particuliere landerijen een onafwijsbare eisch geworden, als de eenige weg om een gezonden toestand te verkrijgen."

S. Kalff schrijft vervolgens over Bataviasche doctoren uit de 17e eeuw, meer speciaal over Andries Cleyer, Duitscher van geboorte, die als soldaat naar Indië vertrok en verschillende betrekkingen bekleedde (o. a. Opperhoofd van Japan met den rang van opperkoopman). Cleyer was een der vele Duitschers aan welke Indië uit een wetenschappelijke oogpunt zooveel te danken heeft, maar ofschoon C. in dit opzicht geenszins de gelijke was van zijn land- en tijdgenoot Ramphius en in de eerste plaats aan zijn persoonlijke belangen dacht, hij diende tevens de belangen der wetenschap en trachtte die door zijn geschriften vooruit te brengen.

Overigens bevat de Ind. Gids, behalve de gewone maandelijksche rubrieken, nog een résumé van de in druk verschenen uitkomsten van het welvaartonderzoek op Java. VI (Inlandsche handel en nijverheid).

De vogels van Guyana.

Onder de degelijke werkers op wetenschappelijk gebied in Suriname zijn in de laatste jaren de gebroeders F. P. en A. P. Penard op den voorgrond getreden. Van hun hand verschenen studiën over de Indianen in de binnenlanden van Guyana, welke door bevoegde beoordeelaars met warmte zijn geprezen; en ook nog in een andere richting lag een gebied, waarop zij zich met vrucht hebben bewogen: het gebied van de bestudeering der vogels in Guyana (Suriname, Cayenne en Demarara). In April 1908 verscheen (bij de wed. F. P. Penard te Paramaribo) van hun hand het eerste deel van een uitvoerig en goed geïllustreerd werk, getiteld: „De vogels van Guyana". Destijds hebben wij op die publicatie de aandacht gevestigd, en nu is van dezen arbeid der heeren Penard het toegezegde tweede deel verschenen (en hier te lande verkrijgbaar gesteld bij de firma M. Nijhoff te 's-Hage). De schrijvers behandelen in dat tweede deel achtereenvolgens de orden Picariae en Passeres.

Van de eerste orde de families: toekans, koekoekachtigen, trogons, motmots, ijsvogels, olievogels, geitenmelkers, gierzwaluwen, kolibries.

Van de tweede orde de families: muschachtigen, kotinga's, manakins, spitssnaveltjes, tiranvogels, doornstaarten, mierenvogels, muskietenvangers, buidelspreeuwen, vinken, tanagers, honigkruipers, houtkweelers, kwikstaartachtigen, zwaluwen, kraaiachtigen, nachtegaalachtigen, winterkoninkjes, vireo's en lijsters.

De beschrijving van de meeste dezer vogels wordt door de heeren Penard gegeven op grond van eigen waarnemingen; ook hebben zij van de bewoners der oerbosschen — zoo Negers als Indianen — tal van belangwekkende feiten over de vogels van Guyana vernomen en aangeteekend.

Aan het slot van het werk is een register, betreffende het behandelde in beide deelen, toegevoegd. De afbeeldingen zijn talrijk en goed.

Onze Eeuw.

In het Augustus-nummer van Onze Eeuw schrijft Dr. E. B. Kielstra over Zuidwest-Celebes, als vervolg op een in Dec. 1904 in hetzelfde tijdschrift gepubliceerd opstel, getiteld: Een land van onrust. In dat opstel werd de volstrekt onhoudbare toestand geschetst, waarin gaandeweg, dank zij onze volstrekte onthouding of geheel onvoldoende bemoeiing, ons gezag op Zuidwest-Celebes was geraakt.

In het artikel van thans gaat Dr. K. in bijzonderheden na de groote veranderingen in staatkundigen zin in Zuidwest-Celebes, ingeleid door de expeditie van 1905, waarbij Boni, Wadjo, Sopeng, Sidenreng, Loewoe, Gowa werden onderworpen of het hoofd in den schoot legden. Sedert die expeditie werd de rust in genoemde landschappen weinig of niet verstoord en de bevolking toont zich ingenomen met de gewijzigde bestuursinrichting.

Daarna kwamen de andere landschappen van Zuidwest-Celebes aan de beurt, nl. de bondgenootschappen (Masenrempoeloe, Mandar, Adjataparang), welke zich — sommige na vrij hevig verzet — eveneens schikten in den veranderden staat van zaken. Door deze deugdelijke en blijvende uitbreiding van onzen invloed is — zegt Dr. K. ten slotte — Zuidwest-Celebes een deel onzer bezittingen geworden, waarop wij, nu reeds, trots kunnen zijn, indien alle voorteekenen niet bedriegen, gaat het een schoone toekomst tegemoet.

Tectona, Boschbouwkundig Tijdschrift.

Aflevering I van dl. III bevat de volgende opstellen: Opmerkingen van een oud-gediende, door A. E. J. Bruinsma. — Antwoord door A. F. Wehlburg.— Oorzaak van de achteruitgang der lucifersfabricage op Java, door M. L. Fauel. — Overwinning van terreinmoeielijkheden, door H. J. Kerbert. — Boschreservefondsen, door E. K. Plasschaert. — Opslagcontra contractcultuur, door A. F. Wehlburg. — Administratie van boschexploitatie, door Ch. S. van der Lugt. — Het onderzoek naar de technische eigenschappen van onze Indische houtsoorten, door H. J. Kerbert. — Een tapproef met ficus elastica volgens de bastvaksgewijze aftappingsmethode, door J. E. v. Braam. — Ficus elastica en schaduw, door Th. Altona. — Caoutchouc statistiek en caoutchoucprijzen, door J. S. van Braam. — Resultaten van 't beheer der djatibosschen op Java gedurende de laatste jaren, door E. H. B. B.

Weekblad voor Indië.

Inhoud van No. 11. Van herinneren en vergeten, door v. d. M. — Nout's vermakelijke Oostinjereis (vervolg), door Gabriël, met portret en afbeeldingen. — Dr. R. F. J. Wijckerheld Bisdom, chef van den geneeskundigen dienst, met portret. — Lain doeloe, lain sekarang, XV, Oostersch en Westersch bijgeloof, door Felix. — Van het tooneel, door Fabricius. — De bewoners dezer landen (Tripolitanië). Reisschetsen, door H. van Kol. — Iets over groententeelt, VI, door V. M. A. B. — Indische penkrassen (verv.), door Ofoei. — Invloeden, door M. Kieviets. — De Paupers, Roman uit de Indo-Europeesche samenleving, door Victor Ido (vervolg).

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 31. Verslag van de Kamer van Koophandel te Semarang. — Aanleg van een stoomtramweg van Djatibarang naar Indramajoe.—Stoomtramlijnen in Krawang. — De hervormingen in de Vorstenlanden. — Regeling van de contractueele diensten der Koninklijke Paketvaart-Maatschappij gedurende het tweede halfjaar 1910. — Invoer op- en uitvoer van Java in 1910. — Kultuurberichten (de suikercampagne op Java, rubberkultuur in Suriname enz.) — Kleine mededeelingen (de havenverbeteringen in Ned.-Indië en de reis der heeren Kraus en De Jongh. — Havenverbetering te Banjoewangi. — De Emmahaven van Padang. — Een lucifersfabriek te Soerabaja. — De petroleumindustrie op Borneo. — Ongewenschte immigratie in Suriname, enz.) — Financieele berichten en verslagen. — Nieuwe maatschappijen, enz.

Ten slotte eenige nieuwe publicatiën met betrekking op de Indiën.

Huisvlijttentoonstelling te Scheveningen 1910. (De huisvlijt in Ned.-Indië, Surinaamsche huisvlijt, Curaçaosche huisvlijt).

Vereeniging toeristenverkeer Weltevreden. — Illustrated guide to East Java, by J. M. Plante Fébure.

Papa i Woente (een Toradja-hoofd), door Alb. C. Kruyt. Rotterdam, M. Wijt & Zonen.

Trekvee. Gebruik en misbruik door suikerondernemingen op Java (vervolg), door M. Sanders. — Onderwijs aan Inlanders (in Ceres, Orgaan der Studenten aan de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool. Augustus 1910).

Reizen en emigratie, door Raden Mas Noto Soeroto (in Bandera Wolanda, No. 59, 1910).

In de goede richting, op weg? door Noto Soeroto (in Pintoe Perniagaan, 1e jaarg. No. 11).

Verbod tot emigratie, door P. J. F. van Heutsz (in Archief voor de Suikerindustrie in Ned.-Indië, 1910, Bijblad No. 20).

De Gids.

In **„De Gids"** van Augustus een artikel van den heer J. A. Loebèr Jr te Elberfeld, getiteld: **Kunst in Indië** en geschreven naar aanleiding van het feit dat op de Wereldtentoonstelling te Brussel de Kunst van Insulinde in eigen afdeeling vertegenwoordigd is. Wij komen op dit belangrijk geschrift terug.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat No. 17, den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

Museum voor Land- en Volkenkunde, verslag van het jaar 1909.

Inlandsche landraadvoorzitters en Inl. bestuursambtenaren door F. Fokkens.

Acht dagen in de Padangsche bovenlanden door L. C. Westenenk.

Inl. ambtenaren ter Sumatra's Westkust no. 1.

Tijdschrift Minangkabau Vereeniging.

12e jaarverslag van den nationalen bond voor vreemdelingenverkeer in Nederland.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabaiasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli

Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.
Verscheidene periodieken, waaronder:
Hou en trou, Vrede door recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Ned.-Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, en tal van andere brochures, jaarverslagen, enz. enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 13 Juli 1910;
De Sumatrapost, idem;
Het Soer. Handelsblad t/m 12 idem;
Het Ned. Effectenblad no. 27;
De Indische Mercuur no. 32;
Handelsber. v/h Min. v. Landbouw no. 177;
De Indische Gids. Augustus-Afl.;
Tijdschr. der Mij. van Nijverheid. Juli-afl.;
Archief v/d suikerindustrie in Ned.-Indië. Bijbl. no.25
Publicaties v/h Ned.-Ind. Landb. Syndicaat. Afl. 16;
Vrede door Recht. No. 7;
Bandera Wolanda nos. 57 t/m 59;
Weekblad voor Indië nos. 8 t/m 11;
De Banier nos. 25, 26 en 27;
Handelsrevue voor Nederland en zijne koloniën;
De Sumatrabode t/m 14 Juli '10;
Bataviaasch Nieuwsblad t/m 13 idem;
Tjahaja-Sumatra t/m 14 idem;
De Locomotief t/m 12 idem.

INGEZONDEN.

Aan
de Redactie van het „Koloniaal Weekblad".

U vindt hierbij ingesloten een tweemaandelijks verslag van de kolonie „Pangoengsen". U wordt eerbiediglijk verzocht dit verslag een plaatsje te willen geven in uw geacht blad. Bij voorbaat danken wij u voor uwe welwillendheid in dezen.

Vergun ons om ditmaal nog een verzoek aan u te richten. U ziet, hoogedele, dat wij in de laatste twee maanden een tekort hebben verkregen van ruim 77 guldens. Dit is een zeer moeilijke zaak voor ons. De kolonie bezit geene fondsen; wij, die ons leven wijden om deze ongelukkigen te helpen, bezitten ook geen middelen. Onze verdiensten zijn zeer gering, nauwelijks om zelfs in dit afgelegene oord er van te bestaan. Onze werkzaamheden in de kolonie eischen onze gedurige tegenwoordigheid, bij gevolg kunnen wij niet uitgaan om belangstellenden aan te werven.

Deze kolonie is gesticht door mej. Jansz. Doordat de moeilijkheden aan dit werk verbonden te zwaar waren voor hare krachten, aan ons overgegeven. Het werk wordt nog op dezelfde wijze en met hetzelfde doel voortgezet.

Overtuigd zijnde van uw grooten invloed ten goede richten wij het nederig verzoek tot u om ons ter hulpe te komen, door een artikeltje ten onzen gunste in uw geacht blad te willen schrijven. U weet, dat betrekkelijk weinige menschen een verslag lezen, en hoe gretig men een woordje van den redacteur aanneemt. *)

Met de hartelijkste groeten, verblijf ik volgaarne,
uw dienstw. dienaar,
GEORGE WOOD, *Pangoengsen.*

PANGOENGSEN.

Landbouwkolonie voor noodlijdende Inlanders.

A p r i l. Gedurende deze maand hebben wij 456 zieken behandeld. Den eersten April begonnen wij met een saldo van *f* 31.93; wij ontvingen aan bijdragen *f* 20.10. Onze uitgaven waren tezamen *f* 89.93. Voor het onderhoud van 45 personen *f* 73.00; voor medicijnen *f* 1; voor werkloon *f* 15.93. Wij verkregen dus een t e k o r t van *f* 39.90.

M e i. Wij begonnen deze maand met een tekort van de vorige. We ontvingen aan bijdragen *f* 56. Onze uitgaven waren *f* 95.75; voor het onderhoud van 50 personen *f* 88.75; voor medicijnen *f* 7. Dus hadden wij op het einde van deze maand een gezamenlijk t e k o r t van *f* 77.65. In Mei gaven wij 364 behandelingen aan onze zieken.

Aan onze vrienden onzen hartelijken dank voor de ons gezonden bijdragen. De lijst is als volgt:

A p r i l. Ontvangen: van N. N. te W. *f* 1; G. V. W. te W. *f* 4; N. H. J. G. W. te K. *f* 10; S. te W. *f* 5.

M e i. Ontvangen: van S. Y. N. te B. *f* 25; N. N. te W. *f* 1; N. N. te P. *f* 25; mevr. D. te S. *f* 5.

*) Ons dunkt, dit schrijven spreekt voor zich zelf, wij behoeven er niets aan toe te voegen om dit zelfde werk in de milddadigheid onzer lezers aan te bevelen. Giften zullen gaarne ook door den Penningm. van het Hoofdbestuur van O. en W., A. C. C. HARTING, Heulstraat 17, den Haag, worden overgemaakt. *(Red.-Comm.)*

MEDEDEELINGEN.

Van het Informatie-Bureau.

Ter vervulling van de **betrekking van verpleegster bij het Krankzinnigenwezen in Nederlandsch-Indië** kunnen derwaarts worden uitgezonden twee gediplomeerde krankzinnigenverpleegsters, die niet jonger dan 25 jaar en niet ouder dan 30 jaar zijn.

Aan de betrekking is verbonden eene bezoldiging van f 60 's maands, met drie driejaarlijksche verhoogingen van f 10 's maands, tot eene maximum bezoldiging van f 90 's maands, benevens vrije huisvesting, voeding en geneeskundige behandeling.

Voor de berekening van wachtgeld, non-act.-traktement, verloftraktement en contributiën aan het weduwen- en weezenfonds van burgerlijke ambtenaren, wordt het traktement verhoogd met f 75, zijnde het bedrag der aan de gediplomeerde verplegers en verpleegsters toekomende materiëele voordeelen.

De gewone contributie aan de pensioenen bedraagt 2 pCt., aan het weduwen- en weezenfonds 5 pCt., terwijl bij eerste indiensttreding ten behoeve van laatstgenoemd fonds bovendien is te voldoen ééne maand van het aanvangstraktement, welke contributie in twaalfmaandelijksche termijnen van het traktement wordt ingehouden.

Aan de uitzending uit Nederland is verbonden:

a. eene gratificatie ten bedrage van f 300 voor uitrusting;

b. eene voorloopige bezoldiging van f 60 's maands ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië; en

c. overtocht naar Batavia voor Gouvernementsrekening als passagier der tweede klasse.

Uitzending heeft niet plaats dan nadat uit 'n vanwege het departement van koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek is gebleken van physieke geschiktheid.

De uit te zenden verpleegsters moeten zich schriftelijk verbinden, om, ingeval zij niet binnen den haar aangewezen tijd naar Nederlandsch-Indië vertrekken, of om andere reden dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan, binnen vijf jaren na hare aankomst op Java uit des lands dienst ontslagen worden, terug te geven wat is betaald wegens gratificatie voor uitrusting en wegens overtocht naar Indië.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich voor 1 September a.s. aanmelden bij het Departement van Koloniën, bij een op zegel geschreven request, onder overlegging van:

a. diploma;
b. geboorte-akte;
c. bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven na dagteekening dezer door den burgemeester harer woonplaats.

(Ned.-Staatscour. 3 Aug. '09. Nr. 179.)

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 8 Juli 1910. No. 54.
Benoemingen, enz.
Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den stationscommies A. B. de Jager en den referendaris Mr. D. A. Giel.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk C. G. Sesler, de leerling-opziener L. H. A. N. Willemsen, de verpleegster A. van Sevenhoven, de klerk G. A. Dickhut, de commies Th. Maijer en H. E. van den Broek.

Benoemd: tot adjunct-chef Sumatra-S.S., D. M. Hol, bij de S. S. op Java H. P. E. de Vogel en L. R. Middelburg; tot commies bij den Sumatra-Staatsspoorweg H. M. Nuij en W. F. Reedel; tot bouwkundig opzichter D. B. Carmiggelt, C. van Veen en P. G. Havik; tot luit. der Chineezen te Indramajoe Pauw Kim Siang.

Overgeplaatst: naar Djokjakarta de onderwijzeres M. Ch. Beekveld; naar Buitenzorg H. P. Berends; naar Soerabaja J. M. Ch. Mattern; naar Probolinggo C. M. v. d. Meer, geb. Poel; naar Boeloekoemba de onderwijzer A. D. Kok, naar Soengailiat J. H. Urselmann, naar Batavia K. J. van Damme; naar Soerakarta de onderwijzeres L. D. C. Balkstra.

Benoemd: tot onderwijzer te Meester-Cornelis J. C. Kok; te Tjilatjap E. B. Mulder; te Soerabaja C. v. Oeffelen; tot onderwijzeres te Salatiga A. C. E. Engelken.

Militair Departement.

Verleend: zes maanden verlof naar Europa aan den 1en luit. der art. E. H. Puckel.

Bevorderd: tot apotheker 1e kl. Dr. W. M. Ottow; tot idem 2e kl. B. W. Ferguson en Dr. P. A. A. F. Eyken; tot kolonel, de dir. off. v. gez. 1e klasse Dr. S. van Monnikendam en D. L. Stibbe; tot luit.-kol. der inf. E. G. A. L. ter Haar, H. Schokker en C. C. A. Schröder; tot majoor C. J. van Kakum en P. van der Molen; tot luit.-kol. J. H. L. Schneiders; tot majoor J. A. Köhler; tot kapitein W. D. Davis en H. B. Townsend.

Benoemd: tot 3en commies J. Meertens; tot-opziener te Soerabaja J. Ch. Wensel.

Uit de Javasche Courant van 12 Juli 1910. No. 55.
Benoemingen, enz.
Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den adjunct-houtvester J. F. Labohm; zes maanden aan den adsp.-ingenieur H. Oesinger.

Ontslagen: op verzoek eervol de controleur J. F. E. ten Brink.

Benoemd: tot onderwijzer 1e kl. Th. J. A. Hilgers; tot opzichter S. S. op Java H. G. Schreuder; tot ambtenaar bij de in- en uitvoerrechten L. V. Fransz; tot lid van den raad van toezicht op de postspaarbank P. F. Sijthoff.

Gesteld: ter beschikking van den Directeur van B. B. de gewezen luit. t. zee L. Th. van Heusden.

Benoemd: tot luit. der Chineezen te Bojolali Jap Hong Lan.

Geplaatst: in de res. Kediri de contr. H. J. Hofman; in Soerabaja C. A. de Munnick; in Madoera H. Th. Popkens Brouwer.

Overgeplaatst: naar Buitenzorg de onderwijzeres W. J. Bosch; naar Bandoeng M. P. H. Kuijl; naar Pamekajan J. H. G. Lang.

Benoemd: tot onderwijzer te Djatiroto H. N. Klooster; tot klerk te Soerabaja A. L. Classen; tot agent der Wees- en Boedelkamer te Soerabaja voor de onderafdeeling Oost-Lombok Th. Heijdte.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek eervol de kapitein der infanterie E. C. G. Gijsberti Hodenpijl.

Benoemd: tot onderluit. der inf. H. Kleijn; tot bataljons-adjudant de 1e luit. J. M. Nolen en W. Jentink.

Overgeplaatst: bij het 12e bat. de 1e luit. W. v. d. Poel; bij het garnizoensbat. der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo de 2e luit. K. M.H. Karsen, bij het 18e bat. de kapitein W. Hoogers.

Ingetrokken: de overplaatsing bij het 18e bat. van den kapitein B. H. Franssen Herderschée.